

Проаналізувавши вищевикладене, очевидним є висновок, що дане питання в цивільному процесуальному законодавстві врегульовано недостатньо, крім викладених вище обставин потребує врегулювання питання організації роботи судів в день виборів (чітко повинен бути визначений режим роботи судів, порядок прийому і реєстрації скарг, оптимальний порядок і строки розгляду справ по даним скаргам).

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами (ст. 124 Конституція України), тому роль судового захисту прав громадян важко переоцінити: від того, наскільки чітко і ефективно буде забезпечено можливість захисту громадянами України своїх виборчих прав, залежить не тільки результат виборів (формування відповідних владних структур), але й загальний стан законності в Україні.

Література

1. Конституція України від 28.06.96. – К.: Українська правнича фундація, 1996. – 54 с.
2. Цивільний процесуальний кодекс України. – К.: Парламентське видавництво, 1997. – 182 с. (із змінами і доповненнями)
3. Закон України "Про вибори народних депутатів України" від 18 жовтня 2001 року N 2766-III – К., 2001. – 126 с. (із змінами і доповненнями)
4. Закон України „Про звернення громадян” від 2 жовтня 1996 року N 393/96-ВР (із змінами і доповненнями).
5. Закон України „Про судоустрій” від 5.06.81 (із змінами і доповненнями).
6. Закон України „Про судоустрій” від 7.00.02.

І. Василік,
студент 5 курсу юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

ВЕРСІЇ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

...краще керуватися такою гіпотезою, яка з часом може виявитися хибною, ніж ніякою.¹

Розслідування злочинів є пізнавальною діяльністю, в процесі якої дослідником (слідчим) використовується в поєднанні два способи пізнання істини – безпосередній і опосередкований (версіювання). Тому встановлення істини в процесі розслідування злочинів і судового розгляду об'єктивно передбачає використання такої правової категорії як версія.

Незважаючи на велику кількість і різноманітність дослідницьких праць, присвячених проблемі версій (а можливо, і внаслідок цього), поняття версії носить дискусійний характер. Відсутність єдиного розуміння поняття версії в свою чергу робить проблематичним і досягнення самої істини по справі, оскільки правильне визначення поняття версії є однією із передумов досягнення істини.

Семантичне значення терміну «версія» (від латинського *versio*) – оборот, видозміна. Таким чином термін версія у буквальному розумінні означає одне з кількох відмінних (різних) викладів або одне з тлумачень якогось факту, події.²

Поняття і суть версії можна з'ясувати через аналіз її ознак. До ознак версії як різновиду окремої гіпотези належать як ознаки гіпотези, так і специфічні ознаки, які притаманні лише версії. Ознаками гіпотези, що притаманні і версіям є наступні: 1) гіпотеза за своєю суттю є припущенням; 2) є одним із можливих і допустимих пояснень невідомих фактів і не виключає інше, протилежне пояснення факту; 3) повинна ґрунтуватися на фактичних даних; 4) вона повинна допускати можливість перевірки.³

Визначаючи версію окремою гіпотезою, ми в той же час повинні дійти висновку, що версія складає самостійний різновид окремої гіпотези, відмінний від інших її різновидів, тому їй притаманні і специфічні ознаки: 1) версії – це тільки такі припущення, які висуваються особами, правомочними здійснювати їх перевірку (оперативний працівник, слідчий, прокурор, суддя, експерт); 2) пояснює факти і обставини, що мають значення для встановлення істини у справі; 3) обґрунтованість, тобто наявність вихідних даних, необхідних для побудови версії, що логічно її пояснюють. Своєрідність фактичної бази версії полягає в тому, що вона може виводитись як з достовірно встановлених даних, так і з вірогідної, неперевіреної інформації; 4) реальність версії – правдоподібність, можливість існування того, що передбачає версія; 5) конкретність – це належність її до певних фактів, явищ, а належність – це зв'язок з предметом доказування по справі; 6) це припущення, що обов'язково підлягає перевірці; 7) повинна бути перевірена в обмежений законом час; 8) перевіряється в умовах, коли можлива активна протидія такій перевірці з боку зацікавлених осіб у прихованні істини; 9) версії притаманні специфічні правила та прийоми побудови і перевірки, зумовлені і визначені законом; 10) специфічна форма зовнішнього виразу (знаходить своє відображення в процесуальних актах).⁴

Отже, з врахуванням перелічених ознак, притаманних версії, можна дати наступне визначення версії – як логічно побудованого і фактично обґрунтованого припущення (ймовірного судження) суб'єктів пізнавальної діяльності (слідчого, прокурора, оперативних працівників, судді, експерта), що дає одне з можливих і допустимих пояснень ще невідомої суті діяння в цілому, окремих його обставин і деталей і правдоподібно пояснює їх краще і повніше, ніж будь-яке інше припущення, і обов'язково підлягає перевірці.

Побудова версій є необхідною процедурою в розслідуванні кожної кримінальної справи незалежно від її складності і очевидності обставин, так як досліджуваний наслідок може бути обумовлений і іншою причиною, задля встановлення якої і висуваються ймовірні судження. Тому змістом версії будуть всі нез'ясовані обставини, існування яких може мати значення для вирішення справи.

Версія є динамічна категорія, яка в своєму розвитку проходить наступні стадії: 1) висування первинного малообґрунтованого припущення (здогаду);⁵ 2) збирання фактичного матеріалу – джерел інформації для формування підстави версії, а також аналіз, додаткове збирання фактичних даних і узагальнення зібраного матеріалу; 3) побудова (конструювання) всіх можливих в даній ситуації версій, що включає формування теоретичної бази версій, зіставлення фактичних даних і теоретичної бази і безпосереднє формулювання версій; 4) виведення з версії наслідків, які повинні безпосередньо випливати із версії і не повинні суперечити їй; 5) перевірка наявності чи відсутності теоретично виведених наслідків в дійсності (перевірка версії);⁶ 6) оцінка отриманих результатів, вдосконалення і уточнення одних, усунення інших, виправлення і доповнення третіх версій; 7) формування висновку про істинність або хибність версії (підтвердження чи спростування версії), переростання ймовірного знання (версії) в достовірне (істину);⁸ 8) оформлення результатів перевірки версії в процесуальному акті (юридичне закріплення версії, яка підтвердилась). Всі ці стадії тісно взаємопов'язані між собою і утворюють єдиний пізнавальний процес.

Необхідність використання версій зумовлено недоліком або суперечливим характером інформації, що є в розслідуваній кримінальній справі. Висунення версій є одним з головних методів подолання такої інформаційної недостатності або суперечливості. Отже, версія є своєрідною, окремою формою мислення, з допомогою якої здійснюється перехід від ймовірного знання до достовірного.

¹ Менделеев Д.И. Основы химии. Т.1. - М., 1947.- С. 151.

² Словник української мови Т.1. – К: Наукова думка., 1971. – С. 210.

³ Старченко А.А. Гипотеза. Судебная версия - М., 1962. – С.42.

⁴ Белкин Р.С. Курс криминалистики. Т.2. - М.: Юристъ. – С. 356.

⁵ Васильев А.Н. Следственные версии // Советское государство и право.– 1960. – № 8. – С.60.

⁶ Старченко А.А. Гипотеза. Судебная версия - М., 1962. – С.42.

⁷ Коновалова В.Е. Версия: концепції і функції в судопроизводстве. – Харьков: Консул, – 2000. – С.16.

⁸ Салтвевский М.В. Криміналістика. Ч. 2.– Харків: Консул, 2001. – С. 31.

В. Ватрас,
*студент 5 курсу юридичного факультету
Хмельницького інституту регіонального
управління та права*

ПЕРЕДЧАСНЕ РОЗГОЛОШЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВИНУ ОСОБИ У ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНУ ЯК ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ

Презумпція невинуватості в кримінальному судочинстві України є правовою гарантією встановлення істини у справі. Відповідно до статті 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вина не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. З цього положення випливає, що ніхто не вправі розголошувати інформацію про вину особи у вчиненні злочину до тих пір, доки це не буде доведено органами досудового слідства і суду й не втілиться в життя у формі вступу в законну силу обвинувального вироку суду іменем України.

На практиці, незважаючи на норми Конституції України (яка має найвищу юридичну силу), досить часто зустрічаються грубі порушення Конституції і презумпції невинуватості як одного з її найважливіших принципів зокрема. Постає питання: чим обумовлене це явище, і як держава, яка визнала норми Конституції нормами прямої дії може це допускати? Пояснення можна знайти у сукупності як об'єктивних, так і суб'єктивних причин:

1) скрутне економічне становище більшості членів українського суспільства (недостатність коштів, які б спрямовувались на правову освіту населення, фінансування правозахисних програм);

2) низький рівень культури (в тому числі правової) переважної більшості населення країн ;

3) небажання чи неспроможність окремих представників владної верхівки щось змінювати на краще тощо.

Так, дійсно, можна вибачити дане порушення простому робітнику, селянину, але коли це дозволяють собі народні депутати, вищі посадові особи держави, працівники правоохоронних структур, авторитетні засоби масової інформації, то настає питання " про епідемію" масового недотримання норм Конституції України. Звідси цілком правомірно можна ставити під сумнів демократичні засади конституційного ладу України і правові основи державотворення в Україні.

Порушення принципу презумпції невинуватості у формі передчасного розголошення інформації щодо винуватості особи у вчиненні, як правило, відбувається в таких напрямках:

I Публічний – висловлювання вищих посадових осіб держави, працівників правоохоронних органів, в тому числі по телебаченню і радіо, про винуватість окремих осіб у вчиненні злочину передчасно, тобто до постановлення обвинувального вироку суду і набрання ним законної сили. Як правило, на практиці, це відбувається таким чином: особу затримано або застосовано інший запобіжний захід - підписки про невиїзд і одразу (в тому числі: коли справа має певний політичний відтінок) починають з'являтися висловлювання на зразок: "він вкрав у держави 100 мільйонів доларів", "внаслідок злочинної діяльності... державний бюджет не дораховувався 3 мільйонами гривень". Мотиви висловлювань безумовно різноманітні, іноді це робиться з метою дискредитації певного політичного опонента або навіть з мотивів особистої неприязні. Досить часто на місцевому рівні, при вступі по радіо працівник міліції з гордістю доповідає, що протягом останніх днів працівниками райвідділу було затримано трьох "вбивць", "двох гвалтівників", відносно яких були порушені кримінальні справи. В даному випадку конкретизації за прізвищами не відбувається, але якщо вбивство резонансне і про нього говорять усі мешканці райцентру, то одразу стане відомо, що за вбивство "посадили" працівника ЖЕКу №3 Петренка В.П. Ось і отримуємо реальні приклади безпосереднього порушення ст.62 Конституції України;

II.Безпосередні публікації у засобах масової інформації як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні. Ні для кого не буде секретом, що засоби масової інформації є вагомим джерелом впливу на населення країни. Не даремно їх називають однією з гілок влади. Щоб продемонструвати їх вплив наведемо приклад з власного життя. Онук приїздить до дідуся в село. Починається розмова про політичну ситуацію в країні, про окремих членів парламенту, уряду тощо. Звісно виникає дискусія. Юнак доводить свою точку зору, посилається на дійсно наукові джерела, норми права, а дідусь усього цього не сприймає і каже: "Та що ти говориш, он в "Сільських вістях" написано зовсім не так". Отож, будь яка публікація в газеті, журналі сприймається пересічним громадянином як істинна правда, адже друкованому слову слід вірити. Звернімося до фактів. В одній Хмельницькій газеті була опублікована стаття "Тимошенко причетна до відмивання мільярдів доларів США", в якій було зазначено: "... Нікуди не дінешся від задокументованих фактів, що фінансово-промислова імперія, створена Павлом Лазаренко під управлінням пані Тимошенко використовувала небачені кошти для особистого споживання, злочинства, контрабанди, хабарів, відмивання брудних грошей". Аж ніяк не схвалюючи можливих дій пана Лазаренко і пані Тимошенко хочеться тільки запитати: а де обвинувальний вирок суду? Постає питання: хто дав право цьому засобу масової інформації обвинувачувати даних осіб у "злочинстві", "хабарництві", "відмиванні брудних грошей"? Будучи на місці обвинувачених, чи мовчали б Ви? Таким чином, пересічний хмельничанин, прочитавши цю статтю, буде вважати інформацію, поміщену в ній за справжнісіньку правду. Або ж інша замітка в газеті: "У минулому номері ми писали про вбивцю Каверзіна, на рахунок якого кілька обірваних життів. Цього ж разу (щось, певне, коїться за душами людей) змушені повідомити про ще одного злочинця." От Вам і презумпція невинуватості, от Вам і права держава?